

SEGÉDANYAGOK

Az iskolai közösségi szolgálat (IKSZ)

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről értelmében a középiskolai nappali képzésben résztvevő és az érettségi vizsgát 2016. január 1-ét követően megkezdő tanulók esetében az érettségi vizsga megkezdésének feltétele az 50 óra közösségi szolgálat teljesítése. A felnőttoktatás, felnőttképzés keretében szervezett érettségi vizsga esetében közösségi szolgálatot nem kell teljesíteni. Nem kell közösségi szolgálatot teljesíteni azon sajátos nevelési igényű tanulóknak sem, akiket a szakértői bizottság javaslata alapján a közösségi szolgálat alól az igazgató határozatban mentesített.

Azok a tanulók, akik érettségire felkészítő középiskolában nappali rendszerű iskolai oktatásban szereznek érettségi bizonyítványt, szintén vonatkozik az Iskolai Közösségi Szolgálat kötelezettsége. Ha a 25. életévüket betöltötték, akkor már csak felnőttoktatás keretében kezdhetnek új tanévet, ekkor már a közösségi szolgálat nem az érettségi előfeltétele.

Egyéni munkarendben lévőknek is érettségi előfeltétel a közösségi szolgálat végzése. Az ő esetükben különösen fontos társadalmi kohéziós szerepe van az 50 órának. A magántanulókra a tevékenység megszervezése tekintetében ugyanazok a szabályok érvényesek, mint minden más tanuló esetén pl. a napi lehetséges óraszám tekintetében is. A tanulókkal és szülőkkel egyeztetve kell számukra megfelelő tevékenységi területet kiválasztani.

Az 50 óra teljesítése minden érintett tanuló számára kötelező. Egyedi, indokolt esetekben (pl. tartós betegség esetén) a szülő kérésére el lehet térni a pedagógiai programban megfogalmazott IKSZ végzés módjától pl. három tanévre szóló, arányos elosztástól, illetve az iskola által elfogadott általános működtetési gyakorlattól, de a kötelező 50 óra nem csökkenthető.

Az iskolai közösségi szolgálat keretei között folytatható tevékenységek területei:

- a) egészségügyi,
- b) szociális és jótékonyági,
- c) oktatási,
- d) kulturális és közösségi,
- e) környezet- és természetvédelmi,

FourDán oktatási, kulturális szolgáltató Kft.

székhely: 2735 Dánszentmiklós, Széchenyi utca 3/A
adószám: 32440216-2-13

SEGÉDANYAGOK

f) katasztrófavédelmi,

g) közös sport- és szabadidős tevékenység óvodáskorú és sajátos nevelési igényű gyermekekkel, idősekkel,

h) az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen folytatható tevékenység.

Az iskolai közösségi szolgálat teljesítése során egyik félnek sem származhat anyagi haszna a tanuló tevékenységéből. A tanulók olyan tevékenységet sem végezhetnek, amely bármely intézmény munkatársainak előírt kötelessége, amelyért egyébként ellenszolgáltatás járna, szakképzett munkaerő végezné, illetve amelynek elvégzésére megbízás vagy munkaviszony létesítésére lenne szükség. Nem vehet részt a tanuló olyan tevékenységben, mely bármely intézmény vállalkozási, gazdasági tevékenységéhez kapcsolódik. A tanuló által végzett tevékenységet úgy kell meghatározni, hogy az egyfelől megfeleljen az ő életkorának, képességeinek és a közösségi szolgálat előírásainak, elveinek; másfelől a tanuló általa megtapasztalhatta az önzetlen segítség, az adás örömét. Az iskolai közösségi szolgálat feladatainak teljesítésekor a tanulóban, szülőben ne merüljön fel az „ingyenmunka” képzete.

Az 50 órából az 5 óra felkészítést és az 5 óra lezárást nem egyszerre, hanem a három – vagy az iskola által elfogadott egyéb rend szerinti – tanévre arányosan elosztva, a tevékenységek kívánalmaitól függően kell megtartani. A közösségi szolgálatot úgy kell beépíteni az intézmény életébe, hogy az a tanulók számára folyamatként, rendszeresen ismétlődő konkrét tevékenységként jelenjen meg. Például a konkrét tevékenységre fordítandó minimum 40 kontaktórát három tanévre elosztva, tanévenként nagyjából 13-14 órával tervezhetünk, ami folyamatában kb. kéthetente feltételez 1-2 órás elfoglaltságot. A rendelet arra is lehetőséget ad, hogy aki a közösségi szolgálatot nem tudja teljesíteni a 11. évfolyam végéig, rendkívüli esetben még az érettségi évében teljesíthesse a hiányzó óráit. Cél, hogy ne maradjon a 12. évfolyamra még teljesítendő óra, mert ez megnehezítheti az érettségire való felkészülést. Ugyanakkor a jogszabály lehetővé teszi, hogy az intézmények saját arculatukhoz illesszék a közösségi szolgálatot. Tehát a tantestület döntése alapján a közösségi szolgálat szervezhető úgy is, hogy az nem három évfolyamon arányosan elosztva, hanem két vagy egy évfolyamra tervezve kerül a helyi pedagógiai programba.

Az iskolai közösségi szolgálat szervezése, koordinálása az iskola feladata, és mint tanórán kívüli tevékenység, az intézmény felelőssége. A koordinátor közvetlen elérhetőségének biztosítása a nyári IKSZ teljesítéséhez nem kötelező. Az intézménynek kell gondoskodnia arról, hogy elérhetőséget biztosítson a tanuló számára a nyári közösségi szolgálat végzése alatt ez lehet e-mail cím, telefonszám irodaidőben, facebook elérhetőség az intézmény döntése alapján. E nélkül nem szervezhető a nyári időszakban közösségi szolgálat, hiszen bármilyen felmerülő kérdés esetén a koordinátor lehet az, aki segítséget nyújt a tanulónak. A koordináló pedagógusnak vagy az osztályfőnöknek el kell döntenie,

FourDán oktatási, kulturális szolgáltató Kft.

székhely: 2735 Dánszentmiklós, Széchenyi utca 3/A
adószám: 32440216-2-13

SEGÉDANYAGOK

hogy vállalja-e a közösségi szolgálattal járó feladatokat a tanítási szünet ideje alatt. Amennyiben nincs ilyen pedagógus, de az iskola vállalta a szünetben teljesíthető közösségi szolgálatot, az igazgató feladata az elérhető pedagógus(ok) kijelölése. A szünetek alatti pedagógusfeladatok elosztása esetén javasolt figyelembe venni a tanárok egyéb feladatait, és így meghatározni az érintett személyt: például azt a pedagógust, aki nem érintett az érettségi vizsgák lebonyolításában. Az évközi feladatok egyenletesebb elosztására való törekvés így szerepet játszhat az iskolaigazgató döntésében.

Nem hiányozhat a tanuló közösségi szolgálatra hivatkozva tanóráról, az IKSZ tanórán kívüli tevékenység.

A közösségi szolgálat helyszínén a szolgálattal érintett személy segítése tanítási napokon alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb háromórás, tanítási napokon kívül alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb ötórás időkeretben végezhető. Egyéb előírások nem vonatkoznak kötelező érvényűen a tanulókra. Az iskola korlátozhatja, de nem növelheti a közösségi szolgálat végzésének időkeretét.

A tevékenységek körét a jogszabály határozza meg: egészségügyi, szociális és jótékonyági, oktatási, kulturális, valamint környezet-, természet- és katasztrófavédelmi, az óvodáskorú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős területen folytatható tevékenység, illetve az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen folytatható tevékenység.

A kiválasztásnál szem előtt kell tartani, hogy a szolgálatjelleg és pedagógiai cél minden tevékenység esetén egyaránt meglegyen. A közösségi szolgálat szervezése, működtetése során az iskolának lehetőséget kell adni arra, hogy a tanulók maguk válasszák meg, hogy hol, milyen tevékenységet végezzenek az iskola nyújtotta tevékenységi körökből, illetve, hogy az iskolán belül vagy az iskola közelében, esetleg lakóhelyükön akarják-e végezni a közösségi szolgálatot. A tanulók a jelentkezési lapon jelzik az érdeklődésüknek megfelelő tevékenységi területeket. A koordináló pedagógus ez alapján – és az ötletek, javaslatok segítségével – iskolán belüli teljesítési lehetőségeket és iskolán kívüli együttműködő partnereket keres. Az egyeztetések, megállapodások után alakul ki a működő lehetőségek köre. Fontos elem, hogy a tanuló csak olyan tevékenységet végezhet, amelyet az iskola koordinátorával egyeztetett, és a jelentkezési lapon a szülő aláírásával jóváhagyott.

Az állam minden magyar állampolgárságú gyermek részére 3–18 éves korig gondoskodik a balesetbiztosításról a tanórán kívüli tevékenységei tekintetében is. A közösségi szolgálat során különböző tevékenységeket folytatnak a tanulók, ezért megfontolásra javasoljuk a szülőknek, iskoláknak, hogy indokolt esetben tekintsék át a biztosítási feltételeket és szükség esetén egyénileg kössenek kiegészítő biztosítást a gyermekek számára a tevékenység vagy tevékenységek idejére.

FourDán oktatási, kulturális szolgáltató Kft.

székhely: 2735 Dánszentmiklós, Széchenyi utca 3/A
adószám: 32440216-2-13

SEGÉDANYAGOK

Egy rövid idejű (1-3 óra) tartózkodás idejére – például amikor a tanuló egészségügyi vagy szociális intézményben idősekkel beszélget, vagy óvodában gyerekekkel foglalkozik –, elegendő a szülői nyilatkozat, nincs szükség egészségügyi könyvre vagy orvosi igazolásra.

Egyedi esetekben felmerülhetnek költséggel járó egészségügyi vizsgálatok, oltás, amely esetekben az intézmény és a tanuló közösen döntheti el, hogy vállalják ennek költségeit vagy elállnak a tevékenységtől.

A nemzeti köznevelésről szóló [2011. évi CXC törvény](#), továbbá a nevelési és oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló [20/2012. \(VIII.31.\) EMMI rendeletben](#) foglaltak alapján az iskolai közösségi szolgálat teljesítésekor a tanulók nem látnak el (nem láthatnak el) munkaköri feladatokat, ebből eredően más tevékenység során sem lehet szükség egészségügyi könyvre vagy orvosi igazolásra. Ugyanakkor a biztonság érdekében érdemes körülírni, hogy milyen feladatokat végezhet, illetve nem végezhet a tanuló. Járvány idején az egészségügyi előírások betartása mellett lehet csak közösségi szolgálatot végezni. Előfordulhat, hogy fogadó szervezetek ebben az időszakban nem fogadják a tanulókat.

FOGADÓINTÉZMÉNYEK

Azon állami, önkormányzati, civil, nonprofit szervezetnél, illetve a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó szervezetek, amelyek a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendeletben felsorolt területeken végzik a tevékenységüket, és a feladatkörük ellátásából adódóan alkalmasak a tanulók fogadására, továbbá a rájuk vonatkozó jogszabályokban megfogalmazott feltételeknek eleget tudnak tenni. Ide tartozik minden nevelési-oktatási intézmény is. Jó, ha ezek olyan szervezetek, amelyek önkéntesség terén már tapasztalatokkal rendelkeznek, de ennek igazolása nem előfeltétel.

Az iskolai közösségi szolgálat teljesítésével, dokumentálásával kapcsolatos feladatok megszervezése a középfokú nevelési-oktatási intézmény feladata. Nem a szülő és a tanuló feladatai közé tartozik, hogy felvegye a kapcsolatot a fogadóintézményekkel, illetve megszervezze az iskolai közösségi szolgálati tevékenységet. Ennek megfelelően elsősorban az iskola feladata a fogadó szervezetekkel, magánszemélyekkel való kapcsolatfelvétel, akivel a közös egyeztetés után határoznak együttműködésükről. A fogadó szervezet is kezdeményezheti a kapcsolatfelvételt az iskolával. A szülők, tanulók információik, kapcsolataik révén javaslataikkal segíthetik az iskola számára a megfelelő partner bevonását a programba.

FourDán oktatási, kulturális szolgáltató Kft.

székhely: 2735 Dánszentmiklós, Széchenyi utca 3/A
adószám: 32440216-2-13

SEGÉDANYAGOK

A közösségi szolgálat iskolai szervezését megelőzően célszerű felmérni a helyi állami, társadalmi és civil szervezeteket, és tájékozódni, melyek lehetnek partnerei az iskolának. Ebben nyújthat segítséget az önkéntes pontok hálózata <http://www.oka.hu/cikkek/oenkentes-pontok?theme=onkentes>

Mentor biztosítása a fogadó szervezet részéről csak az egészségügyi és az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen folytatható feladatok esetén kötelező, a szociális feladatok egy részénél (szükség szerint) javasolt. A fogadó szervezet részéről lehetőleg olyan mentort kell kiválasztani, aki jó pedagógiai érzékkel és jó kapcsolattartó készséggel rendelkezik, valamint könnyen megtalálja a hangot a fiatalokkal.

Szakmai feladatokat nem végezhetnek a tanulók, ilyen tevékenység végzése, végeztetése tilos. A szolgálatot végző tanulók felkészítésének fontos eleme annak tudatosítása, hogy ők egyik területen sem helyettesíthetik az ott dolgozókat. Kizárólag olyan segítő tevékenységeket végezhetnek, amelyek szakképzettséget nem igényelnek, és az nem az adott szervezet munkatársának/munkatársainak a munkaköri feladata. A fogadóintézményben is elengedhetetlen ennek tisztázása, ami segíti a szakmai feladatokkal megbízott dolgozókkal való együttműködést, bizalmi légkör kialakítását.

Az iskolai közösségi szolgálat szervezése, koordinálása az iskola feladata, és mint tanórán kívüli tevékenység, az intézmény felelőssége. A koordinátor közvetlen elérhetőségének biztosítása a nyári IKSZ teljesítéséhez nem kötelező. Az intézménynek kell gondoskodnia arról, hogy elérhetőséget biztosítson a tanuló számára a nyári közösségi szolgálat végzése alatt ez lehet e-mail cím, telefonszám irodaidőben, facebook elérhetőség az intézmény döntése alapján. E nélkül nem szervezhető a nyári időszakban közösségi szolgálat, hiszen bármilyen felmerülő kérdés esetén a koordinátor lehet az, aki segítséget nyújt a tanulónak. A koordináló pedagógusnak vagy az osztályfőnöknek el kell döntenie, hogy vállalja-e a közösségi szolgálattal járó feladatokat a tanítási szünet ideje alatt. Amennyiben nincs ilyen pedagógus, de az iskola vállalta a szünetben teljesíthető közösségi szolgálatot, az igazgató feladata az elérhető pedagógus(ok) kijelölése. A szünetek alatti pedagógusfeladatok elosztása esetén javasolt figyelembe venni a tanárok egyéb feladatait, és így meghatározni az érintett személyt: például azt a pedagógust, aki nem érintett az érettségi vizsgák lebonyolításában. Az évközi feladatok egyenletesebb elosztására való törekvés így szerepet játszhat az iskolaigazgató döntésében.

Az iskola illetékességi körébe tartozik, hogy tanítási szünet ideje alatt szervez vagy nem szervez közösségi szolgálatot.

Szünidőben, így nyáron is elsősorban rendszeres tevékenységekben vegyenek részt a tanulók. A nyári táboroztatás is lehet hasznos feladat. Ebben az esetben is figyelembe kell venni, hogy az elszámolható idő alkalmanként tanítási napokon kívül öt óra lehet. A felkészítés és reflexió megtartása pedagógus

SEGÉDANYAGOK

felügyelete mellett kötelező, miként a jogszabály többi elemének betartása is. Az iskola dönthet úgy, hogy a tanítási szünetben nem szervez közösségi szolgálatot.

Vitás kérdésekben hivatalos állásfoglalást csak a Belügyminisztérium Köznevelésért Felelős Államtitkársága adhat. Célszerű a kozossegi.szolgalat@oh.gov.hu e-mail címre írva a felmerülő kérdéseket feltenni. Az Oktatási Hivatal szakemberei a minisztériummal egyeztetve segítik a vitás kérdések megoldását.

Jogszabályi háttér az Iskolai Közösségi Szolgálathoz

Vonatkozó törvények és rendeletek:

1. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
2. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
3. A 100/1997. (VI. 13.) Kormányrendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról
4. 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
5. 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról

További szakmai ajánlások:

5. 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről
6. 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
7. Nemzeti Önkéntes Stratégia 2011-2020
8. Civil törvény
2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról

(oktatás.hu)

FourDán oktatási, kulturális szolgáltató Kft.

székhely: 2735 Dánszentmiklós, Széchenyi utca 3/A
adószám: 32440216-2-13